

засобів актуалізації в англomовному ДДД з урахуванням специфіки різних мовленнєвих жанрів.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Борисова И. Н. Русский разговорный диалог: зоны толерантного и нетолерантного общения // Философские и лингвокультурологические проблемы толерантности. – М.: ОЛМА-ПРЕСС, 2005. – С. 364-389.
2. Буркитбаева Г.Г. Деловой дискурс: онтология, интеракция и жанры: Автореф. дисс. ... д-ра филол. наук. – Алматы, 2005. – 54 с.
3. Воронцова Т.А. Деструктивное речевое поведение в публичном диалоге // Вестник Удмуртского университета. Серия «Филологические науки». – 2005. – № 5 (2). – С. 75-80.
4. Колокольцева Т.Н. Специфические коммуникативные единицы диалогической речи. – Волгоград: Изд-во ВГУ, 2001 – 260 с.
5. Комарова О.Г. Речевые средства гармонизации диалога в деловой педагогической беседе // Речевое общение: Теоретические и прикладные аспекты речевого общения: Спец. вестник КрасГУ. – 2000. – Вып. 1 (9). – С. 58-63.
6. Попова Т.И. Повтор как средство координации речевого поведения собеседников в официальном публичном диалоге [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.dialog-21.ru/dialog2006/materials/html/Popova.htm>
7. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. – Полтава, 2006. – 716 с.
8. Стернин И.А. Практическая риторика. – М.: Изд. Центр «Академия», 2003. – 272 с.
9. Чрдилели Т.В. Структура, семантика и прагматика делового диалогического дискурса (на материале современного английского языка): Дис. ... канд. филол. наук. – Харьков, 2004. – 216 с.
10. Hailey, A. Wheels. – N.Y.: Bantam Books, 1979. – 501 p.
11. Sheldon, S. Bloodline. – N.Y.: Warner Books, 1979. – 460 p.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Ольга Яшенкова – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри комунікації та лінгвокраїнознавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Наукові інтереси: комунікативна лінгвістика, ділова комунікація, лінгвокраїнознавство англomовних країн

ТЕКСТ-ІНТЕРВ'Ю СУЧАСНОЇ АНГЛОМОВНОЇ ПРЕСИ ЯК ІНСТИТУЦІЙНИЙ ДИСКУРС

Ганна АПАЛАТ (Кіровоград, Україна)

У статті розглянуто дискурсні особливості текстів-інтерв'ю, подано інституційні та напів-інституційні риси текстів-інтерв'ю, зокрема проаналізовано комунікативні ролі та статус комунікантів, а також використання нестандартних запитань у даному типі тексту.

The article focuses on the discourse characteristics of the interview texts. Institutional and semi-institutional features of journalistic interview are considered. Specifically the communicative roles and status of the speakers are investigated. The use of institutionally and conversationally framed questions is analyzed.

Інтерес до вивчення певного типу тексту зумовлює необхідність виявити й описати його структурні, семантичні, прагматичні особливості та дискурсні характеристики. Лінгвістичні дослідження останніх років характеризуються зростанням інтересу дослідників до розгляду дискурсу, який ґрунтується на безпосередній взаємодії його учасників (face-to-face discourse type), що зумовлює актуальність розгляду текстів-інтерв'ю в пресі (journalistic interviews).

Цей дискурс неодноразово привертав увагу дослідників: проблеми мовленнєвої взаємодії комунікантів, їх мовленнєві стратегії, роль питально-відповідних послідовностей у конструюванні змісту дискурсу, мовний портрет особистості, прагма-аргументативні особливості запитань тощо досліджувалися у прагмалінгвістичному, аргументативному, етнографічному аспектах у різних діалогічних дискурсах. Інтерес до дискурсу такого типу пов'язується з розглядом функціонування мови в її відношенні до різноманітних сфер соціального, матеріального й духовного життя. Об'єктом лінгвістичного дослідження були неофіційні розмови (casual talks) [49], діалог лікаря та пацієнта [40], соціологічне інтерв'ю (views-eliciting research interview) [45], політичне інтерв'ю (дебати) [51], інтерв'ю у суді з метою отримання захисного ордеру (protective order interview) [50], взаємодія у суді, інтерв'ю в інформаційних випусках новин [18; 23; 24; 25; 47], ток-шоу [28; 30; 31; 32; 33; 48], радіоінтерв'ю [4], телеінтерв'ю [9; 38], друковані версії телеінтерв'ю [41].

Інтерв'ю в пресі вже досліджувалося, зокрема, інтерв'ю як метод отримання інформації [12], як портрет мовної особистості [5], жанрові [7; 11; 12] та структурно-композиційні особливості тексту-інтерв'ю [1].

Інституційні особливості текстів-інтерв'ю не потрапляли дотепер у коло лінгвістичних досліджень.

Актуальність теми визначається спрямованістю сучасних лінгвістичних досліджень на вивчення тексту та дискурсу в комунікативно-прагматичному аспектах. **Предметом** аналізу статті є дискурсні характеристики текстів-інтерв'ю. **Мета** статті розкрити специфіку тексту-інтерв'ю сучасної англійської преси як типу дискурсу та описати його інституційні особливості.

Матеріалом дослідження слугували діалогічні тексти-інтерв'ю, надруковані в 90-х роках ХХ століття у Financial Times, The Guardian, The Wall Street Journal Europe, Newsweek, People, Time.

Дискурс є частиною соціальної практики [34: 213]. Інтерв'ю в пресі – це частина визнаного соціального інституту, який визначає для даної соціальної сфери умови дії актів висловлювання. Під інститутами створення та розповсюдження дискурсів розуміють будь-який організм, що накладає обмеження на дію функції висловлювання, а саме: статус комунікантів, типи змісту того, що може і не може бути сказане, а також обставини акту висловлювання, що є законними для тієї чи іншої позиції [10: 552].

Тексти-інтерв'ю, як правило, мають діалогічну форму. Діалогічний дискурс характеризують як інституційний, неінституційний або напівінституційний [33: 978]. Інституційний дискурс визначається як розмова певної особи з представником якоїсь установи (медичної, юридичної, урядової тощо) [14], або як мова, що використовується для специфічних соціальних або інституційних цілей [39: 225]. Інакше кажучи, дискурс – це взаємодія та дія у суспільстві, оскільки мовці взаємодіють як особистості, представники соціальних категорій, груп, професій й/або культур [34: 213]. В інституційному дискурсі комунікативна поведінка мовців визначається їх інституційними ролями та завданнями [19: 111]. До типово інституційного дискурсу зараховують судовий дискурс, інтерв'ю у випусках новин, політичні інтерв'ю (дебати).

Неінституційний (розмовний) тип дискурсу, наприклад, бесіда, не регламентується правилами. Ролі мовців у такому типі дискурсу неінституційні. На відміну від інституційного дискурсу, який є цілеспрямованим діалогом, неінституційний дискурс характеризується спонтанністю [34: 220].

Напівінституційний (semi-institutional) дискурс – тип дискурсу, що має подвійну природу: інституційну й розмовну. Прикладом напівінституційного дискурсу є ток-шоу [33: 978; 34: 218].

Ознакою, що дозволяє віднести дискурс до певного типу, є розподіл та закріплення комунікативних ролей за комунікантами. Інтерв'ю у пресі (журналістське інтерв'ю) вважають інституційним дискурсом [46; 29: 1]. Аналіз фактичного матеріалу, дозволив дійти висновку про те, що даний тип дискурсу виявляє риси як інституційного, так і розмовного дискурсу. Про інституційний характер даного дискурсу свідчить систематичне чергування мовленнєвих ходів комунікантів, яке відбиває особливе закріплення мовленнєвих ходів за комунікантами та розподіл ролей між ними. У текстах-інтерв'ю, як і в типово інституційному дискурсі, мовленнєві ходи комунікантів регулюються ролями, що приписуються їм інституційно, а саме: роль того, хто питає, звичайно, приписується авторові тексту (роль інтерв'юера), а роль того, хто відповідає (роль респондента) – його співрозмовнику. Для інтерв'ю характерна жорстка фіксація комунікативних ролей [11: 112].

Цей дискурс характеризується нерівними комунікативними статусами мовців. Під комунікативним статусом розуміють комунікативні права й обов'язки учасників мовленнєвої взаємодії. У тексті-інтерв'ю комунікативні статуси мовців є заданими, тобто визначеними ще до початку мовленнєвої взаємодії [8: 41-42], але не фіксованими, тобто вони не залишаються незмінними протягом усієї мовленнєвої взаємодії.

Оскільки з ініціальними репліками пов'язана ініціатива – “вони програмують відповідь”, тобто перший мовець формує іншого, в інтерв'ю діалог відбувається “в інтересах” інтерв'юера. У ньому ініціатором є інтерв'юер. Тому роль лідера не співпадає з роллю комунікативно головного співрозмовника (респондента): лідирує інтерв'юер (споживач, який шукає знань), проте активною мовленнєвою діяльністю займається респондент (володар знань) [3: 649-650]. Саме інтерв'юер має право задавати питання. Інакше кажучи, ініціююча

сторона має привілей, оскільки їй дозволено ініціювати і закривати послідовність реплік і, таким чином, обирати і вводити тему дискурсу [51: 93].

Текст-інтерв'ю *'Be True to What You Are'* (Newsweek 25.10.1999), що містить інформацію про розмову кореспондента Newsweek та Б.Бхутто – приклад інституційного дискурсу. Текст має форму діалогу, що містить репліки інтерв'юера (набрані жирним шрифтом) і репліки респондента (звичайним шрифтом). Даний текст характеризується систематичним чергуванням мовленнєвих ходів комунікантів: кореспондент – Б.Бхутто, кореспондент – Б.Бхутто і т.д. За кореспондентом закріплена інституційна роль інтерв'юера: особи, що задає питання (усі мовленнєві ходи кореспондента є запитами про інформацію). За Б. Бхутто закріплена інституційна роль респондента (усі мовленнєві ходи Б.Бхутто є відповіддю на запит журналіста).

Аналіз фактичного матеріалу свідчить, що незважаючи на свою інституційну природу, тексти-інтерв'ю іноді виявляють риси неінституційного дискурсу. Так, іноді респондент сам ініціює запитання (відбувається обмін ролями між комунікантами), наприклад:

Q: *Your passport says "actor/winemaker." That must work with women.*

A: Do you have a problem, love?

Q: *A little. You've recorded some albums, so your passport should say "actor/winemaker/singer."*

A: Will I be successful with you if I add "singer"?

Q: *Avec moi?! No!*

A: I thought you were gay. I don't know who told me that.

Q: *No. No. No. Not that you're not a very attractive man* (Time 16.03.1998).

У вищенаведеному прикладі комунікант (Q), якому приписується комунікативна роль інтерв'юера, повідомляє інформацію про співрозмовника, супроводжуючи її власним коментарем, що є непрямим запитом інформації про те, чи не допомагає запис у паспорті респондента у його стосунках з жінками (*Your passport says "actor/winemaker." That must work with women*). Другий комунікант (A), якому приписується комунікативна роль респондента, сам ініціює запитання (*Do you have a problem, love?*). На запит респондента про те, чи в інтерв'юера проблеми з жінками, інтерв'юер відповідає позитивно (*A little*) та ініціює нову тему (*You've recorded some albums, so your passport should say "actor/winemaker/singer"*). Цей мовленнєвий хід інтерв'юера є також непрямим запитом інформації. Респондент знову відхиляє запит інформації, запитуючи, чи буде він мати успіх в інтерв'юера, якщо додасть до запису у паспорті "співак" (*Will I be successful with you if I add "singer"?*). Мовленнєвий хід інтерв'юера включає перепитування "*Avec moi?!*" та негативну відповідь на запит респондента.

Таким чином, цей текст-інтерв'ю виявляє таку рису неінституційного дискурсу як обмін ролями між комунікантами, що призвело до того, що інтерв'юер втратив контроль над темою. Наведемо інший приклад обміну ролями між учасниками комунікації в інтерв'ю:

Suddenly he asked: "Is it difficult doing interviews like this? You publicise my opinions. Words. It means I have to think before I say something."... "How are you going to make this article readable?" he asked when he returned (Financial Times 20/21.02.1999).

У даному випадку респондент (*he*) ініціює запитання про те, чи важко брати такі інтерв'ю, та про те, як інтерв'юер збирається зробити цю статтю читабельною, що зближує даний текст-інтерв'ю з бесідою.

Таким чином, в інтерв'ю обмін ролями між комунікантами свідчить про наявність рис неінституційного дискурсу.

Іншою ознакою, що дає підставу для типології дискурсу, є питально-відповідна стратегія, а саме: використання стандартних і нестандартних запитань. Так, про інституційну природу дискурсу свідчить відносно передбачуваний спосіб надання інформації – шляхом використання стандартних запитань. **Стандартними запитаннями** (institutionally framed questions) вважаються такі запитання, що потребують інформативної відповіді (вербалізованої або невербалізованої). До **нестандартних** (conversationally framed questions [34: 221]) зараховують запитання, які вимагають не інформативної відповіді, а відповіді-дозволу, відповіді-прийняття пропозиції тощо або ніякої відповіді (наприклад, жест) [15; 16;

17; 21; 22; 26; 27; 35; 36; 37; 435; 44]. Текст-інтерв'ю включає як стандартні, так і нестандартні запитання, наприклад:

Me: "Do you ever drink at lunch-time?"

Him: "No" (Financial Times 20/21.02.1999).

У поданому прикладі мовленнєвий хід інтерв'юера є стандартним запитанням, що вимагає інформативної відповіді (information elicitation). Як свідчать наукові дослідження [33: 978], у типово інституційних дискурсах, таких як інтерв'ю в інформаційних випусках новин, судовий дискурс, стандартні запитання кількісно переважають нестандартні.

Тексти-інтерв'ю сучасної англомовної преси виявляють різний ступінь інституційності, про що свідчить використання нестандартних запитань. У тексти-інтерв'ю можуть використовуватися такі нестандартні запитання як риторичні, експозитивні та запитання-відлуння. **Риторичні запитання** використовуються для створення аргументу і впливу на суспільну думку, частково завдяки захисту й/або наступу на певні точки зору, а частково завдяки намаганням досягти єдиної домовленості, а не перемоги, нав'язуючи певну думку [33: 980], наприклад:

Did you talk about Chechnya?

We mostly discussed the bilateral Ukraine-Russian relationship, but we also talked about Chechnya. Russia is deeply concerned about its territorial integrity. How would other countries respond to aggression such as the virtual attack by the Chechens on Russians in Dagestan? The war in Chechnya is about terrorism – which has no boundaries. Yeltsin recently invited the Organization of the Islamic Conference and the Organization for Security and Cooperation in Europe to help find a solution to the conflict. I understand it is the wish of President Yeltsin to cooperate with the world (Newsweek 20.12.1999).

Підкреслене риторичне запитання виступає як аргумент на підтримку певної точки зору, і, безумовно, розраховане вплинути на суспільну думку. Риторичне запитання можна сприймати як непряме ствердження, що *"other countries would respond to aggression such as the virtual attack by the Chechens on Russians in Dagestan the way Russia does"*. Це нестандартне запитання, що потребує не відповіді, а погодження співрозмовника з поглядами респондента. Розглянемо інший приклад використання такого типу запитань:

Was IMF reform a threat to the New Economic Policy [an affirmative-action program for Malays]?

Yes. When they start saying you must have no discrimination, you must do away with subsidies, you must not help anybody to come up, then all this work that we have done to give indigenous people a share will be undone. In fact, it is undone. Most of them have now collapsed. The IMF and currency traders have done all that. Am I supposed to be thankful? Others cannot say it because they borrow from the IMF. Their mouths are shut. They have no freedom (Newsweek 30.08.1999).

У цьому випадку підкреслене риторичне запитання є аргументом, спрямованим проти певної точки зору, і може розглядатися як непряме ствердження: *"I am not supposed to be thankful"*. Це – нестандартне запитання, що не потребує ніякої відповіді. Воно розраховане на погодження співрозмовника з поглядом мовця на це питання.

Іншим видом нестандартних запитань, що включає текст-інтерв'ю є **експозитивні запитання** (expository questions). Експозитивні запитання, як і риторичні, не вимагають відповіді від співрозмовника, оскільки мовець сам дає відповідь на це запитання [33: 980]. Таким чином, експозитивні запитання "вводять інформацію", наприклад:

Time: What about the criticism we all hear that Britain needlessly provoked China by unilaterally imposing electoral arrangements, derailing the "through-train"?

Patten: One of the interesting aspects of dealing with China is that the vocabulary gets reversed. I mean, who behaved badly? Britain, trying to live up to its obligations under the Joint Declaration [the 1984 Sino-British agreement on the future of Hong Kong], or China, which was prepared to kick the table over rather than have a free election? So the prediction that standing up for Hong Kong would wreck the place was wrong

(Time 09.06.1997).

У наведеному вище тексті мовленнєвий хід респондента містить експозитивне запитання: *I mean, who behaved badly?* Відповіддю на нього є риторичне запитання: *Britain,*

trying to live up to its obligations under the Joint Declaration [the 1984 Sino-British agreement on the future of Hong Kong], or China, which was prepared to kick the table over rather than have a free election? Респондент сам відповідає на своє запитання. Таким чином, експозитивне запитання вводить аргумент респондента, виражений риторичним запитанням.

Інший вид нестандартних запитань – **запитання-відлуння** (перепитування), що визначаються як несумісні зі стандартними правилами утворення запитань у англійській мові, оскільки залежать від контекстних чинників і відлунюють речення-стимули [42]. Питання-відлуння віддзеркалюють чи повторюють цілком або частково попереднє висловлювання з метою викликати повторення або роз'яснення його форми, яка не була почута або неправильно сприйнята, або для того, щоб охарактеризувати чи піддати сумніву попереднє висловлювання [6: 98, 33: 980]. Запитання-відлуння також передає подив, недовіру тощо до попереднього висловлювання [20; 2: 11]. У текстах-інтерв'ю такі запитання зустрічаються у репліках інтерв'юера, наприклад:

So for the first six months I wasn't freaked out when I could have been because things were really scary.

Scary?

Like my first job, for French Marie Claire. We went to Morocco for a week, and it rained every day. So I spent the whole time on the phone with my boyfriend. I didn't know that I would have to pay for my phone bill. I didn't have any money (Newsweek 03.03.1997).

У цьому випадку підкреслене питання частково відлунює попереднє речення-стимул, виражає подив інтерв'юера і може бути охарактеризоване як таке, що вимагає уточнення. Розглянемо інший приклад використання запитання-відлуння:

Year ago you seemed out to save the world. "The End of the Game" had a messianic tone.

More like messy.

From messianic to messy?

We're living in a disintegrating world, and people are not making the right calls about it. We're entering the age of density and stress from overcrowding and squeezing. It's the like the elephant metaphor.

Which is?

When elephants are starving to death they band together, totally immobilized with the horrors. Our existence in Japan, India, China – I'll even venture to say Great Britain and New York – is the same. What you've seen with the people in Rwanda and Zaire is exactly what happened to the elephants in Tsavo 25 years ago. Density and stress. That's our fate (Newsweek 02.12.1996).

У поданому прикладі ініціальний мовленнєвий хід інтерв'юера має характер запити інформації, а саме: інтерв'юера цікавить коментар респондента стосовно його твору. Відповідь на нього послугувала стимулом для запитання-відлуння *From messianic to messy?*, яке можна розглядати як запит аргументу, доводу на підтвердження думки респондента. Відповідь на це запитання, у свою чергу, стимулювала запитання-відлуння *Which is?*, яке вимагає роз'яснення.

Отже, текст-інтерв'ю є інституційним дискурсом, що характеризується такими рисами інституційного дискурсу, як систематичне чергування мовленнєвих ходів комунікантів, яке відбиває особливу закріпленість мовленнєвих ходів за комунікантами; особливе закріплення інституційних ролей за учасниками комунікації; їх нерівний комунікативний статус; використання стандартних запитань як способу надання інформації. Можливість обміну ролями між комунікантами, використання таких нестандартних запитань як риторичні, експозитивні та запитання-відлуння є рисами неінституційності, але це не відміння інституційної природи інтерв'ю.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Ананьєва Н.А. Структурно-композиционные особенности текста печатного интервью как формы массовой коммуникации // Стилистические аспекты устной и письменной коммуникации: Сб. науч. тр. – М.: Гос. пед. ин-т ин. яз. им. М.Горька. – 1987. – Вып. 286. – С. 4-12.
2. Артеменко А.І. Дискурсивна модель питань-перепитів // Проблеми семантики слова, речення та тексту: Зб. наук. ст. – К.: КДЛУ. – 2000. – Вип. 3. – С. 9-11.
3. Арутюнова Н.Д. Язык и мир человека. – 2-е изд., испр. – М.: Языки русской культуры, 1999. – I-XV, 896 с.

4. Архипов А.Ф. Синтаксические особенности речевого жанра радиointервью (на материале радиовещания ГДР): Автореф. дис... канд. филол. наук: 10.02.04 / Моск. гос. пед. ин-т ин. яз. им. М.Тореза. – М., 1974. – 29 с.
5. Лавринович В.Э. Политический текст и внутренний мир его автора // Текст в гуманитарном знании: Материалы межвуз. науч. конф., 22-24 апреля 1997 г. – М.: Российск. гос. гуман. ун-т. – 1997. – С. 305-309.
6. Лич Д., Свартивк Я. Коммуникативная грамматика английского языка: Пособие для учителя. На англ. яз. – М.: Просвещение, 1983. – 304 с.
7. Мальцевич Р.В. Проблема типологизации жанров публицистики // Веснік Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. – Сер. 4. Філологія, Журналістыка, Педагогіка. – 2000. – № 3. – С. 74-79.
8. Почепцов О.Г. Коммуникативный статус как параметр молвенневоі взаємодії // Мовознавство. – 1989. – № 4. – С. 40-45.
9. Прожогина И.М. Речевая инерция в спонтанной устной речи (на материале телеинтервью): Дис. ... канд. филол. наук: 10.02.02. – К., 1998. – 253 с.
10. Серю П. Анализ дискурса во Французской школе: дискурс и интердискурс // Семиотика: Антология / Сост. Ю.С.Степанов. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Академический проект; Екатеринбург: Деловая книга. – 2001. – С. 549-562.
11. Сыченков В.В. Интервью-портрет в системе современных публицистических жанров // Вестник Москов. ун-та. Сер. 10. Журналистика. – 2000. – № 2. – С. 108-114.
12. Тищенко В.М. Интервью в газете: теория и практика развития жанра: Автореф. дис... канд. филол. наук: 10.01.10 / Моск. гос. ун-т им. М.В.Ломоносова. – М., 1980. – 23 с.
13. Шумилина Т.В. Интервью в журналистике (Основы метода получения сведений для произведений различных жанров): Автореф. дис... канд. филол. наук: 10.01.10 / Моск. гос. ун-т им. М.В.Ломоносова. – М., 1973. – 28 с.
14. Agar M. Institutional discourse // Text. – 1985. – Vol. 5, № 3. – P. 147-168.
15. Baumert M. Classification of English question-answer structures // Journal of Pragmatics. – 1977. – Vol. 9, № 1. – P. 85-92.
16. Borillo A. La négation et la demande de confirmation // Langue française. – 1979. – Vol. 44, № 1. – P. 27-41.
17. Bublitz W. Conducive yes-no questions in English // Linguistics. – 1981. – Vol. 19. – P. 851-870.
18. Clayman S. Reformulating the question: A device for answering/not answering questions in news interviews and press conferences // Text. – 1993. – Vol. 13, № 1. – P. 19-88.
19. Drew P., Sorjonen M.-L. Institutional dialogue // Discourse as Social Interaction, Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction / Ed. by T.A.van Dijk. – London: Sage. – 1997. – Vol. 2. – P. 92-118.
20. Dumitrescu D. Rhetorical vs. nonrhetorical allo-repetition: The case of Romanian interrogatives // Journal of Pragmatics. – 1996. – Vol. 28, № 3. – P. 321-354.
21. Fries U. On a typology of answers // Proceeding of the Twelfth International Congress of Linguists / Ed. by W.U.Dressler, W.Meid. – Innsbruck: Bcvar. – 1978. – P. 528-532.
22. Goffman E. Replies and responses // Language in Society. – 1976. – Vol. 5, № 1. – P. 257-313.
23. Greatbatch D. Aspects of topical organisation in news interviews: The use of agenda shifting procedures by interviewees // Media, Culture and Society. – 1986. – № 8. – P. 441-455.
24. Greatbatch D. A turn-taking system for British news interviews // Language in Society. – 1988. – Vol. 17, № 3. – P. 401-430.
25. Greatbatch D. On the management of disagreement between news interviewees // Talk at Work: Interaction in Institutional Settings / Ed. by P.Drew and J.Heritage. – Cambridge: Cambridge University Press. – 1992. – P. 268-301.
26. Grewendorf G. Answering as decision making: A new way of doing pragmatics // Possibilities and Limitations of Pragmatics / Ed. by H.Parret, M.Sbisà, J.Verschueren. – Amsterdam: Benjamins. – 1981. – P. 263-284.
27. Grewendorf G. What answers can be given? // Questions and Answers / Ed. by F.Kiefer. – Dordrecht: Reidel. – 1983. – P. 45-84.
28. Gruber H. Disagreeing: Sequential placement and internal structure of disagreements in conflict episodes // Text. – 1998. – Vol. 18, № 4. – P. 467-503.
29. Heritage J., Roth A.L. Grammar and institution: Questions and questioning in the broadcast news interview // Research on Language and Social Interaction. – 1995. – Vol. 28, № 1. – P. 1-60.
30. Hutchby I. The organization of talk on talk radio // Broadcast Talk / Ed. by P.Scannell. – London: Sage. – 1991. – P. 119-137.
31. Hutchby I. Aspects of recipient design in expert advice-giving on call-in radio // Discourse Processes. – 1995. – Vol. 19, № 2. – P. 219-238.
32. Hutchby I. Power in discourse: The case of arguments on a British talk radio show // Discourse and Society. – 1996. – Vol. 7, № 4. – P. 481-498.
33. Ilie C. Question-response argumentation in talk shows // Journal of Pragmatics. – 1999. – Vol. 31, № 8. – P. 975-999.
34. Ilie C. Semi-institutional discourse: The case of talk shows // Journal of Pragmatics. – 2001. – Vol. 33, № 2. – P. 209-254.
35. Jackson S., Jacobs S. Structure of conversational argument: Pragmatic bases for the enthymeme // The Quarterly Journal of Speech. – 1980. – Vol. 66, № 2. – P. 251-265.
36. Jacobs S. The management of disagreement in conversation // Argumentation: Across the Lines of Discipline / Ed. by F.van Eemeren, R.Grootendorst, J.A.Blair and Ch.A.Willard. – Dordrecht: Foris. – 1987. – P. 229-239.
37. Kiefer F. On the pragmatics of answers // Questions and Questioning / Ed. by M.Meyer. – Berlin: Walter de Gruyter. – 1988. – P. 255-279.
38. Macaulay M. Tough talk: Indirectness and gender in requests for information // Journal of Pragmatics. – 2001. – Vol. 33, № 2. – P. 293-316.
39. McHoul A. Discourse // Concise Encyclopedia of Pragmatics / Ed. by J.L.Mey. – Amsterdam: Elsevier. – 1998. – P. 225-236.
40. Mishler E.G. The interactional production of narrative accounts // The Construction of Professional Discourse / Ed. by B.-L.Gunnarsson, P.Linell and B.Nordberg. – London and New York: Longman. – 1997. – P. 223-244.
41. O'Connell D.C., Kowal S. Orality and literacy in public discourse: An interview of Hannah Arendt // Journal of Pragmatics. – 1998. – Vol. 30, № 5. – P. 543-564.
42. Parker F., Pickeral J. Echo questions in English // American Speech. – 1985. – Vol. 60, № 4. – P. 337-347.
43. Petty R.E., Cacioppo J.T., Heesacker M. Effects of rhetorical questions on persuasion: A cognitive response analysis // Journal of Personality and Social Psychology. – 1981. – Vol. 40, № 3. – P. 432-440.
44. Poggi I., Castelfranchi C., Parisi D. Answers, replies and reactions // Possibilities and Limitations of Pragmatics / Ed. by H.Parret, M.Sbisà, J.Verschueren. – Amsterdam: Benjamins. – 1981. – P. 569-591.
45. Rapley M., Antaki Ch. "What do you think about...?" Generating views in an interview // Text. – 1998. – Vol. 18, № 4. – P. 587-608.
46. Redeker, G. (n.d./2000). *Discourse and communication* [WWW document]. URL <http://odur.let.rug.nl/~redeker/index.htm> (23 жовтня 2001).
47. Roth A.L. Social epistemology in broadcast news interviews // Language in Society. – 2002. – Vol. 31, № 3. – P. 355-381.

48. Scannell P. Introduction: The relevance of talk // Broadcast Talk / Ed. by P.Scannell. – London: Sage. – 1991. – P. 1-13.
 49. Tannen D. Talking Voices: Repetition, Dialogue and Imagery in Conversational Discourse. – New York: Cambridge University Press, 1992. – 240 p.
 50. Trinch Sh. L., Berk-Seligson S. Narrating in protective order interviews: A source of interactional trouble // Language in Society. – 2002. – Vol. 31, № 3. – P. 383-418.
 51. Ushchyna V. Interactional organization of dominance in political interview // Pragmatics and Beyond: Abstracts the Second USSE Conference, 28-29 May, 2001. – Kharkiv: Vasyl Karazin National University of Kharkiv. – 2001. – P. 92-94.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Ганна Апалат – кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри практики германських мов Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: лінгвістика текстів – комунікативно-прагматичний та лінгво-когнітивний аспекти.

**ФУНКЦІОНАЛЬНО-КОГНІТИВНІ ФАКТОРИ
КОМУНІКАТИВНОЇ ІНТЕРФЕРЕНЦІЇ
(в контексті комунікативної події
із присутнім стороннім реципієнтом)**

Наталія ВОРОНЦОВА (Кременець, Україна)

У статті розглядається когнітивно-семантична природа категорії комунікативної інтерференції, що кваліфікується через функціонально-когнітивні фактори, актуалізовані в контексті комунікативної події із присутнім стороннім реципієнтом.

The article reveals cognitive and semantic backgrounds of the category of communicative interference identified with the help of functional and cognitive factors actualized within a communicative event with a side-recipient present in it.

Об'єктом нашого наукового інтересу є лінгвокогнітивні особливості спілкування в умовах присутності СР як одного із малодосліджених аспектів комунікативної дійсності, репрезентованих антропоцентричною тріадою: „Мовець – Адресат – Сторонній реципієнт (далі – СР)”. У центрі нашої уваги – кореляція зазначених антропоцентричних складових в різних структурних єднаннях, дискурсивних контекстах, топікальній локалізації, а також в конкретній текстовій прагматиці.

Актуальним є дослідження природи мовленнєвої інтерференції як комунікативно-діяльного явища з урахуванням фактору присутності учасника-спостерігача, а також виявлення сутності стороннього реципієнта у прагматиці цього комунікативного феномену.

Проблема стороннього учасника вербальної взаємодії як суб'єкта комунікації піднімалась у працях Г. Кларка [6: 332-371], Г. Брауна та Г. Юла [5: 10], статтях Г. Почепцова [4] та Н. Арутюнової [1], в яких вказано на доцільність розмежування ролей в позиції реципієнтів вербального інтеракту на безпосередніх адресатів та всіх потенціальних сторонніх слухачів.

Постановка проблеми. Ми стверджуємо, що присутність СР (спостерігача) при розгортанні комунікативної події за участю співрозмовників (активних реагентів) призводить до маніпуляцій різними аспектами отриманої інформації у ментальному просторі СР, до інтеракції ментальних просторів співрозмовників і, в кінцевому результаті, до мовленнєвого реагування СР на подію – акту його комунікативної інтерференції.

Метою даної статті є визначення комунікативної та когнітивної природи категорії інтерференції через аналіз функціонально-когнітивних факторів, що засвідчують її ефективність у спілкуванні, в контексті комунікативної події із присутнім стороннім реципієнтом.

В результаті дослідження прикладів, що представлені фрагментами художнього діалогічного дискурсу, які подані автором від імені спостерігача (СР) нами було виявлено, що одним із проявів комунікативної сутності СР є здійснення ним вербального реагування на комунікативну подію, за якою він спостерігає, а також встановлено фактори комунікативної інтерференції СР у вербальну інтеракцію. Ці фактори поділені нами на дві групи: когнітивно-семантичні (інтерпретаційні) та функціонально-комунікативні (реакційні).

Розглянемо *когнітивно-семантичні фактори*, що обумовлюють здійснення комунікативної інтерференції СР у вербальну інтеракцію між співрозмовниками. Інтродуктивним етапом для здійснення стороннім реципієнтом комунікативної інтерференції